

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Reetta Pietikäinen, va. toiminnanjohtaja
Miikka Piironen, asiantuntija

94/2026 vp
8.6.2026

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle: hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto työvoimapalveluiden järjestämisestä ja tulorekisteristä annettujen lakien muuttamisesta. Into käsittelee esitystä ja sen vaikutuksia erityisesti heikossa työmarkkina-asetmassa olevien ja työpajatoiminnan näkökulmasta.

Lausunnon keskeiset huomiot

- Into pitää myönteisenä hallituksen esityksen tavoitteita vahvistaa työvoimapalveluiden tiedolla johtamista ja palveluiden vaikuttavuuden seurantaa. Into katsoo kuitenkin, että esityksen vaikuttavuuskäsitys on liian kapea ja painottuu liiaksi työllistymiseen ja tulokehitykseen.
- Into katsoo, ettei esityksen vaikutuksia vaikeassa työmarkkina-asetmassa oleviin henkilöihin tai palvelujärjestelmään ole arvioitu riittävästi. Vaikutusarvioinneissa ei tarkastella riittäväällä tavalla työllistymisedellytyksiä vahvistavien palvelujen asemaa eikä sitä, miten tulorekisteripohjainen seuranta voi vaikuttaa palvelujen kohdentumiseen ja resursointiin.
- Into painottaa, että monien asiakkaiden kohdalla työllistyminen edellyttää ensin työ- ja toimintakyvyn, arjenhallinnan ja työelämävalmiuksien vahvistumista. Työpajatoiminnan ja muiden välityömarkkinapalveluiden vaikutukset syntyvät usein vaihteittain ja näkyvät vasta pidemmällä aikavälillä. Näitä vaikutuksia tulorekisteritiedot eivät riittävästi tavoita.
- Into katsoo, että esitys sisältää riskejä heikossa työmarkkina-asetmassa olevien henkilöiden ja heidän tarpeisiinsa vastaavien palvelujen saatavuuden kannalta. Palveluiden vaikuttavuuden arviointia tulee kehittää moniulotteiseksi siten, että kaikki keskeiset työllistymistä edeltävät ja tukevat vaikutukset tunnistetaan ja huomioidaan.
- Into korostaa, että on varmistettava, ettei tulorekisterin hyödyntäminen vaikuttavuuden seurannassa johda tilanteeseen, jossa heikennetään heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden tarvitsemää pitkäjänteisestä tukea. Tämä merkitsisi pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen riskien kasvamista.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatiehäisenkatu 6 (käyntiosoite Kelloilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

Vaikuttavuuden rakentuminen eri palveluissa

Työpajatoiminta ja muut välityömarkkinapalvelut muodostavat monille asiakkaille olennaisen vaiheen ennen koulutukseen tai avoimille työmarkkinoille työllistymistä. Palveluiden vaikuttavuus syntyy prosessina, jossa asiakkaan valmiudet vahvistuvat vähitellen.

Työpajoilla tarjotaan muun muassa työkokeiluja, palkkatuettua työtä, työhönvalmennusta ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä nykyisin entistä enemmän myös palvelua työpajasopimuksella. Työpajat toimivat kokonaisvaltaisesti sosiaalisesti vahvistavina palveluina henkilöille, jotka tarvitsevat pitkäjänteistä tukea. Työpajatoiminnan vaikutukset ilmenevät usein ensin työ- ja toimintakyvyn vahvistumisena, vahvempuna osallisuutena lähiyhteisöissä, arjenhallinnan, sosiaalisten taitojen ja koulutus- ja työelämävalmiuksien paranemisena sekä muihin palveluihin ja koulutukseen kiinnittymisenä.

Into katsoo, että ilman tulokehitystä täydentäviä mittareita työpajatoiminta ja muut välityömarkkinapalvelut näyttäytyvät vähemmän vaikuttavina, vaikka ne ovat keskeisiä edellytyksiä kestävien työllistymispolkujen rakentumiselle. Vaikuttavuus ei näy nopeasti palkkatuloina, mutta on ratkaisevaa asiakkaan etenemisen kannalta.

Riskit heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja palvelujärjestämän kannalta

Into katsoo, että esityksellä on erityisiä vaikutuksia heikossa työmarkkina-asemassa oleviin henkilöihin, kuten ilman tutkintoa oleviin nuoriin, pitkäaikaistyöttömiin, osatyökykyisiin sekä työllistymiseensä tukea tarvitseviin maahanmuuttajiin. Näiden kohderyhmien tarvitsemissa kokonaisvaltaisissa palveluissa vaikuttavuus näkyy ensivaiheessa muilla tavoin, kuin tulotason nousuna, ja työllistyminen tapahtuu usein erilaisten välivaiheiden kautta.

Into katsoo, että tulorekisteriin perustuva seuranta aliarvioi systemaattisesti näiden ryhmien palvelujen vaikuttavuutta, jos arviointi perustuu ensisijaisesti työllistymiseen ja tulotasoon. Tämä voi heijastua palvelujen saatavuuteen ja kohdentuvuuteen näiden ryhmien osalta.

Into pitää riskinä, että tulorekisteriin perustuva seuranta alkaa ohjata palvelujärjestelmää tavalla, joka suosii nopeasti mitattavia työllistymistuloksia. Mikäli vaikuttavuutta arvioidaan ensisijaisesti työllistymisen nopeuden, työllistymisen pysyvyyden ja tulotason kehityksen perusteella, syntyy kannustin kohdentaa palveluja asiakkaille, joiden työllistyminen on jo lähtökohtaisesti todennäköistä.

Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa pitkäjänteistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palveluja heikennetään. Samalla voi syntyä paine ohjata asiakkaita sellaisiin palveluihin, jotka tuottavat nopeasti mitattavia tuloksia, vaikka ne eivät olisi asiakkaan tarpeen kannalta tarkoituksenmukaisimpia eivätkä tuottaisi kestäviä ratkaisuja.

Vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen

Into korostaa, ettei tulorekisteritietoja tule käyttää työvoimapalveluiden vaikuttavuuden ainoana tai keskeisenä mittarina. Tulorekisteriseurannan rinnalle tulee kehittää valtakunnallinen monipuolinen vaikuttavuuskehikko, jossa huomioidaan palvelujen erilaiset vaikutukset ja asiakkaiden erilaiset lähtötilanteet.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieäisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

Vaikuttavuuden arvioinnissa tulee huomioida koulutukseen ja muihin tarkoituksenmukaisiin palveluihin siirtyminen, arjenhallinnan ja koulutus- ja työelämävalmiuksien kehitys sekä asiakkaan kokemaa hyötyä palvelusta. Työpajakentällä käytössä oleva sijoittumisseuranta (LVV) ja sosiaalisen vahvistumisen So-vari-mittari (Into) tuottavat jo nykyisin valtakunnallisesti vertailukelpoista tietoa näistä vaikutuksista, ja niiden hyödyntäminen tulisi huomioida osana tiedolla johtamista.

Into esittää, että vaikuttavuuden arvioinnissa veloitetaan käyttämään tulorekisteritietojen rinnalla täydentäviä mittareita, ja että palvelujen vaikuttavuutta tarkastellaan erikseen eri kohderyhmissä siten, että myös välitulokset huomioidaan systemaattisesti.

Into tuo myös esille, että palvelujen vaikuttavuuden kattavammaksi esille saamiseksi voitaisiin tulokehityksen lisäksi seurata rekisteripohjaisesti esimerkiksi palvelujen elinkaarivaikutuksia työkyvyttömyyteen ja kuntoutukseen liittyvien etuisuuksien ja tapaturmavakuutuskorvauksien saamiseen sekä hoitoilmoitusjärjestelmän tietoja sairaanhoidon palveluiden käytöstä, vertaillen palveluihin osallistuneita kaltaistettuihin verrokkeihin, jotka eivät ole saaneet vastaavaa palvelua (ks. esim. Turunen, Joensuu, & Böckerman, 2020). Kuten Turunen ym. toteavat, työllistymisen ohella erikoissairanhoidon palvelujen käyttö on julkistaloudellisesti oleellinen tulosmuuttaja monialaisten palveluiden vaikuttavuuden arvioinnissa – ja sellainen, johon hyvin toteutetuilla palveluilla voidaan olettaa olevan positiivisia vaikutuksia.

Tietosuoja ja asiakkaan oikeusturva

Into pitää tarkoituksenmukaisena, että lausuntokierroksen jälkeen muiden työnhakua ja työllistymistä tukevien palvelujen arviointia koskevaa sääntelyä on rajattu siten, että tulorekisteritietojen käyttö edellyttää palvelun sisältymistä työllistymissuunnitelmaan. Into katsoo kuitenkin, että asiakkaan tiedonsaantioikeuksia tulisi edelleen vahvistaa.

Asiakkaalla tulisi olla helposti saatavilla tieto siitä, milloin hänen tulorekisteritietojaan on käsitelty, mihin käyttötarkoitukseen tietoja on käytetty ja mikä viranomaisen tietoja on käsitelty. Erityisesti heikossa asemassa olevien asiakkaiden kohdalla luottamus viranomaisiin on keskeistä, ja läpinäkyvyyden puute voi heikentää luottamusta ja vähentää palvelujen käyttöä.

Lopuksi

Into korostaa, että työllisyyden edistämistä tulee tarkastella kokonaisuutena yli hallinnonalojen. Vaikuttava palvelujärjestelmä edellyttää sekä työ- ja toimintakykyä vahvistavia matalan kynnyksen palveluja että avoimille työmarkkinoille siirtymistä tukevia palveluja. Into pitää riskinä, että esityksen mukainen tulorekisteriin perustuva seuranta ohjaa painottamaan nopean työllistymisen palveluja ja heikentää pitkäjänteistä tukea tarvitsevien henkilöiden palveluja. Vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden palveluiden saatavuus tulee turvata riippumatta siitä, näkyvätkö palveluiden vaikutukset nopeasti tulorekisterissä. Tämä on välttämätöntä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja kestävien työllistymispolkujen rakentamiseksi.

Into katsoo, että valtion tulee jatkossakin tukea heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä budjettivaroista kohdennetuilla toimenpiteillä, kuten kokeiluna käynnistetyllä nuorten työllistymisasetelillä. Työvoimapaalveluiden vaikuttavuuden arvioinnissa tulee tunnistaa erilaiset työllistymispolut ja varmistaa, että palvelujärjestelmä tukee yhdenvertaisesti myös niitä henkilöitä, joiden eteneminen työelämään edellyttää pitkäjänteistä ja vaihteista tukea.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

